

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 20 • год. XCII • 25 октомври 2012 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

ТРАКИЙЦИ ПРОТЕСТИРАТ СРЕЩУ СКАНДАЛА В КЪРДЖАЛИ

СТДБ и Регионалният съвет в града излязоха с декларации

Тракийските дружества от Кърджалийска област в нарочна декларация се обявиха против решението на общинските съветници от ДПС да бъде отхвърлено предложението за удостояване на ген. Васил Делов, освободител на Кърджали, със званието „почетен гражданин“ на града.

Пагубен за етническият мир, който така старателно прокламират от ДПС, е отказът ген. Делов посмъртно да бъде обявен за почетен гражданин на град

Кърджали. Още по-тревожни са и внушенията, които се опитват да направят съветниците от ДПС с отсъствието си пред паметника на освободителите на гр. Кърджали. От това губят всички в това число и ДПС, се казва в декларацията.

Според председателя на Регионалния съвет на СТДБ инж. Яни Янев в написването на декларацията са участвали представители на всички дружества в региона-Крумовград, Момчил-

град, селата Аврен, Черничево и др. Неприемливи са мотивите на ДПС, според които Балканската война била оставила „незаснани рани“, смятат нейните автори. Малко преди това тракийци поднесоха венци пред паметника на ген. Делов и пред този на освободителите, но напуснаха тържеството когато кметът Хасан Азис започна своята реч пред бюста. Представителите на останалите партии също го бойкотираха и той говори единствено пред своите заместници, разказва инж. Янев. Според него показателен е фактът, че първоначално точката за награждаването на генерала е влязла в дневния ред на Общинския съвет, но едва след това е дошло решението тя да бъде отхвърлена, вероятно след външен натиск. От ДПС пояснили, че имало подписка на 320 души, които били против генерала, защото личността му не била „обединителна“. БСП и

ГЕРБ излязоха също с протестни декларации, в които осъдиха отношението на ДПС към историческите факти.

Известният наш историк и тракиец Божидар Димитров окачестви скандала като изключително опасен. На практика съветниците от ДПС се обявиха за небългарски граждани, коментира той. Те оспорват и правилността на тази война за България, като в същото време обиждат паметта и на онези хиляди турци, които загинаха в състава на българската армия заради справедливата кауза на Балканската война. Божидар Димитров призова българите да подкрепят подписката на жителите на гр. Котел освободителя на Кърджали, заедно с още други офицери и войници, получили нужното признание, да бъдат посмъртно наградени с орден „Стара планина“.

Според председателя на Областния съвет на БСП в Кърджали Милко Багдасаров целта на тежката провокация на ДПС е да раздели хората преди изборите и да консолидира една част от населението около движението им.

ПОЗИЦИЯ НА СТДБ

В деня, посветен на 100-годишнината от освобождението на Кърджали, в деня в който почитаме паметта на войните, отдала живота си по време на Балканската война в името на свободна и обединена България, общински съветници от ДПС бламираха предложението освободителя на родопския град ген. Васил Делов да стане почетен гражданин на града.

ЦР на СТДБ в лицето на неговия председател протестира срещу опитите за подмяна на историческата истина. По Конституция Република България е единна държава и всички български граждани, каквито са и кърджалийските общински съветници, са длъжни да уважават българската история. В България се уважават и почитат нейните освободители, а не нейните поробители. Ако някой уважава друга история, има възможност да направи своя избор – дали да продължи да бъде гражданин на Република България.

Доста български градове биха направили генерала свой почетен гражданин – дайте им тази възможност. Правителството също може да потърси и намери обществено-полезен ход в тази посока като промени нормативната уредба, така че да може да обяви ген. Васил Делов за почетен гражданин на Кърджали.

Красимир Преманов

Бисер Киров

КАКВОТО И ДА ПРАВИШ, ВСИЧКО ЗАПОЧВА ОТ БЪЛГАРИЯ

На стр. 3

ТОДОР КОРУЕВ
Това умът ми не го побира – честването на стогодишнината от Балканската война да върти скандали. Войната, в която българите показаха чутковен героизъм и победиха една империя и то тази, която ги държи в многовековно робство, се омаскарва по политически причини и етнически поплъзновения. В миналия брой изразих доволството си, че генерал Васил Делов, командирът на Хасковския отряд, ще бъде удостоен посмъртно със званието „Почетен

особено след приемането на оная скверна декларация от Народното събрание, признаваща асимилация на мюсюлманите в България. Имаше сигнали, че на ДПС, а и на Главното мюфтийство не са по нрава тържествата за Балканската война, не им се ще тя да бъде обявявана за освободителна и прославяна. Някои политици се опитаха да обяснят това с предизборни заигравания. Но работата е по-дълбока – правят се опити за преоценка на Балканската война, отрича се ролята ѝ в новоприсъединените земи, под съм-

Балканската война - под обстрел

гражданин на Кърджали“. Уви, оказах се прекалено доверчив в патриотизма и в националното съзнание у съветниците на ДПС в Общинския съвет. И се излъгах. Не помогна и президентът Росен Плевнелиев, който на тържествения митинг по случай стогодишнината на Балканската война в Кърджали, заяви, че генерал Васил Делов заслужава званието, тъй като е известен в световната общност не само като военачалник, а и с хуманното си отношение към пленниците, което било без прецедент по това време. Човекът, който има най-голяма заслуга Кърджали да се върне в пределите на България е окупант. На шега Божидар Димитров подхвърли почетното гражданство да се преотстъпи на Явер паша. Жестока шега, но ни напомня, че сме си оставили каруцата в калта. Победенето си съветниците на ДПС в Кърджали оправдават с подписка от 320 души, която приписва несъществуващи грехове на командващия. Побудителят на подписката е изселническа организация в Одрин, нещо което обяснява защо все повече се засилва антибългарското поведение у тези организации,

• Тодор Коруюв

нение се поставя героизмът на една епоха. Това, ако не е ръководена, то е поощрявана от Турция (добре дошла) атака срещу България и българина. И е възможна, защото не среща никакъв отпор. В София дадоха пресконференция представителите на организацията, наречена „Европейски институт Помак“ със седалище в Смолян, чиято цел уж била да търси истинската идентичност на помациите. Те прочетоха декларация, в която се казва, че било цинично да се иска от жертвите на войната да празнуват. Май става страшно, че се зовеш българин в някои родни краища.

ПОЛИТИЦИТЕ НЕ ЗАСЛУЖАВАХА НАРОДА СИ

В столичното студио „Тракия“ обсъдиха поуците от Балканската война

ДИМИТРИНКА СМОЛЕВА

На 15 октомври студио „Тракия“ към софийското дружество обсъди поуците от Балканската война, завършила с победа на съюзниците България, Сърбия, Гърция и Черна гора над Османската империя и завършила с подписването на Лондонския мирен договор. Впрочем, до края на тази и средата на следващата година студиото е планирало серия прояви във връзка с крълата годишнина.

Обсъждането започна с прожекцията на документалния филм „Балканската война 1912-1913 год.“, който проследява хронологията на военните действия до победния им край.

Гост на тракийци бе полк. доц. Станчо Станчев от научното звено на Военна академия „Г.С. Раковски“. В лекцията си, наред с фактологията за войната, той се спря и на основните пропуски и грешки, допуснати от политическото, държавното и военното ръководство на България по време на подготовката и провежда-

нето на военната кампания. Те са се отразили неблагоприятно особено върху последвалите за нашата страна събития.

Войната не е била достатъчно подготвена-подчерта полк. Станчев. Тя започва без официален план, а само със споразумения за водене на военни действия в определени територии: България в Тракия; Сърбия в Македония; Гърция в Епир и Солунско; Черна гора – в Албания. Няма план за продължителността на войната, също и за разпределяне на завоюваните територии, което

предизвиква спорове за Македония. Не са уточнени отношенията с Румъния. Забавена е прекалено Одринската операция, като не се разрешава на генерал Никола Иванов да атакува Одрин своевременно. Оголването на източния фронт позволява на Турция брутално да реокупира Източна Тракия и да извърши геноцид над българското население там.

От гледна точка на потенциала България е с най-голяма армия в тази война. Със своята 600 000-на добре организирана и подготвена войска тя воюва на най-трудните направления, с най-голяма дължина на фронтната линия и играе главна роля в победите. България има

най-голям принос за победоносния завършек на войната. Но по време на Балканската война ръководството на държавата не заслужава този народ и тази войска, изтъкна полк. Станчев. Не са осигурени достатъчно провизии за войската, след 3 месеца тя вече страда от недохранване. Недостатъчно е и медицинското обслужване. Започват болести, холера... Основната грешка на правителството и монарха е, че не намериха подкрепа на някоя велика сила. Всички те бяха срещу България! – обобщил полк. Станчев.

Близката до сърцата на тракийци тема предизвика оживени разисквания. Със свои допълнения, мнения и въпроси в разискванията участваха Мария Петкова, проф. Георги Хаджиев, Иванка Здравкова, Георги Илиев, Донка Стаменова и други.

Да сложим ред в държавата

ХРИСТО ТЕПАВИЧАРОВ

Въпросът за движението на хора от България към Турция и от Турция към България не е преставал да занимава както правителствата на двете държави, така и част от тяхното население вече век и половина – от Освобождението през 1878-ма до днес.

Когато говорим за преселване на българи от Турция в България имаме предвид главно събитията, последвали края на Междусъюзническата война преди век, записани с кървави букви в българската история, когато турското правителство провежда своята политика на геноцид, на изгорената земя срещу коренното българско население на Източна Тракия. Близко 350 000 българи са прогонени от родните им места, една шеста от тях са избити и изгорени, къщите, земите и цялото им движимо и недвижимо имущество е заграбено от турската държава. Събитията създават проблема на тракийските бежанци, на българските изгнаници, който и до днес остава нерешен.

Малко по-различна е картината с преселващите се от България към Турция лица, някои от които, век и половина след Освобождението, продължават да изпитват носталгия към прогонения от освободените български земи поробител.

Изселването на етнически турци от България в годините от Освобождението до 1908-ма и след това, на български граждани, изповядващи исляма, винаги е било контролирано и манипулирано от Турция и си остава елемент от турската външна политика в отношенията ѝ с България. Всъщност никога не е имало свободно изселване, защото Турция никога, в нито един период от Освобождението до днес, не е приемала всички желаещи да се преселят. Целта е била да се поддържа компактно население в България, общуващо в семейна среда на примитивен турски език, обречено на неграмотност и невежество, изповядващо исляма, население, което с лекота да манипулира. Броят на изселилите се и установили се трайно в Турция от Освобождението до днес е трудно да се установи с точност, но това са над милион души. Като цяло - с наследниците на изселниците, лицата с корени в България, живеещи понастоящем в Турция, това са около три и половина милиона души.

Мюретата на Анкара в българското Народно събрание, с привидно козметични поправки в Закона за българското гражданство, се опитват да предоставят на тези лица двойно гражданство. Безсмислено е да търсим скрит интерес в тези предложения – той е явен. И не е от категорията права на човека. Но заслужава да се поразсъждава върху последиците от подобно безумие за бъдещето на България, ако българското общество се отнесе с

характерните напоследък апатия и лекомислие

Една държава може да загине и без война, когато полити-

ците ѝ заболели от множествена интелектуална недостатъчност.

Тракийският проблем

В началото на XX век, когато България постепенно извоюва своята независимост и се опитва да обедини българските земи, населението ѝ възлиза на около 4-5 милиона души. Населението на Турция в същия период се колебае между 8 и 10 милиона, като 3,5 милиона от тях са били християни, главно българи, арменци, гърци.

Това съотношение на силите и фактът, че Източна Тракия, която е останала в пределите на Османската империя, е била населена основно с българи, обяснява както успехите на българската армия в Балканската война, така и амбициите и недалновидността на българските политици и лишения от български корени монарх, предизвикали Междусъюзническата война и последвалата национална катастрофа.

Второто десетилетие на 20 век създаде тракийския проблем, с който наследниците на тракийските бежанци продължават да живеят. През второто десетилетие на XXI в. може и трябва да се намери решение на този проблем, ако приемем, че един век е достатъчно време за най-невежите политици да научат уроците си по история.

Разбира се, за век настъпи и малка промяна в декора, на който се разиграват днес събитията – населението на Турция наброява 75 милиона и се умножава, а населението на България се сви до 7,5 милиона и намалява. Турция е една от най-бързо развиващите се и преуспяващи световни икономики, България е на последно място в Европа и е подложена на тотално разграбване от алчната си управляваща върхушка. Но именно затова тя се нуждае от всеки от нас, от всеки, който се чувства част от народ, който наред с още няколко народа, които могат да се изброят на пръстите на една ръка, са сред създателите на човешката цивилизация.

Има две събития в съвременна българска история, от които България бе задължена да извлече исторически поука и да я преследва – Съединението и Лондонският договор, с който се слага край на Балканската война през 1913 година. И тази поука е: когато имаме национална цел и умело я преследваме, постигаме резултат.

На фона на случилото се с тракийските българи през 1913 / 1914 г. е чиста подигравка подписването и ратифицирането на Протокола към Договора за

За българското гражданство и българския национален интерес

приятелство между България и Турция през 1925 г., известен като

Ангорски договор

с надеждата, че ще се намери решение на проблема с тракийските бежанци. Той е подписан от Симеон Радев, бързаш да заеме поста си на български пълномощен министър в САЩ под диктата на Тевфик Кемал бей, който се справя блестящо с изчистване на турските задължения към България чрез легализиране на придобивките от престъпните действия на турската държава. Протоколът в член „А“ гарантира правата, разписани в Ньойския договор, по който България има само задължения, и се позовава на правата по Лозанския договор, по който Турция не изпълни нито едно от задълженията си. Ако някоя разпоредба от този протокол има някаква стойност това е член „В“, който решава съдбата на тракийските българи, като предвижда недвижимите им имоти да станат собственост на турската държава. Според турската интерпретация на разпоредбата, тя се прилага към всички изселили се в България в периода 5/18 октомври 1912 – октомври 1925 година. Всички останали текстове са пълнеж и без значение.

Ако приемем, че този протокол е приложим към тракийските изгнаници, то неминуемо трябва и да се съгласим, че въпросите с техните имущества са отдавна решени и няма за какво да се преговаря. Ако се обърнем обаче към фактите и истината за случилото се с българските тракийци, трябва да кажем, че Ангорският договор и Протоколът към него са мъртвородени за тях, че те не попадат под разпоредбите им, че те не са изселници или *refugiés* според автентичния френски текст, а са

експанзиви, изгнаници, бежанци

жертва на турски държавен геноцид, престъпление, което се преследва не по вътрешното право на една или друга държава, а по международното право като престъпление против човечеството, за което няма давност.

По силата на международното право оцелелите тракийски български бежанци не са загубили правата върху имотите си и турската държава, която все по-упорито се рекламира като правоприемник на османската

Тракийски бежанци

империя, е отговорна и днес и трябва да им позволи да се върнат по родните си места, да им възстанови по административен ред собствеността, или да ги възмезди, като заплати стойността на отнетото имущество, лихвите върху дължимата сума за един век и ги обезщети за причинените страдания, лишения и пропуснати възможности.

Що се отнася до Конвенцията за установяване между България и Турция, подписана в Ангора / Анкара на 18 октомври 1925 година от същите Симеон Радев и Тевфик Кемал, чиито разпоредби са насочени единствено към бъдещи неслучили се събития, тя е лишена от практически смисъл и съдържание както към датата на подписване, така и към днешна дата, по няколко причини: 1) в основната разпоредба – чл. 1, свободното движение на гражданите на двете страни през границата, Конвенцията препраща към вътрешното законодателство на всяка от тях; 2) Член 2 предвижда доброволно изселване на желаещите турци в България и българи в Турция, а не български и турски граждани с различен от гражданството произход, да се изселят, със статут на изселници, като условията, при които ще стане изселването и ликвидирането на имотите е оставено да бъде уреждано с друга спогодба в бъдеще. Останалите разпоредби на тази конвенция не предоставят никакви права на изселниците, които да ги отделят в различна категория от местното население, нито им дават никакви привилегии във

взаимоотношенията с държавата, от която се изселват. Поради тези причини Конвенцията, макар и не денонсирана, е изцяло изпразнена от съдържание и неприложима.

С тези три документа се изчерпват и усилията на двете страни чрез правни средства да уредят последиците от тракийския геноцид. Така автентичното българско присъствие по останалите в пределите на турската държава земи след разпадане на османската империя е ликвидирано и започва вековната сага на преселването на български граждани към Турция.

Предвидената в Конвенцията за установяване спогодба за договаряне на условията за изселване и ликвидиране на имотите на преселващите се никога не се случва. Поради тази причина изселванията в периода след 1925 г. до 1950 г. са свободни, доброволни и стават по силата на вътрешното законодателство. В периода 1951–1952 г., по силата на споразумение между българското и турското правителство, от България се изселват доброволно близо 160 000 хиляди български граждани, отказвайки се доброволно от българско гражданство, според действащото българско законодателство, и приемайки турско поданство. През 1964-та България направи официално предложение на Турция за цялостно решаване на изселническия въпрос чрез даване възможност на всеки желаещ български гражданин, който се идентифицира като турчин, да се изсели в Турция. Турция не отговори на предложението. Едва през 1966 г. Турция предложи да се реши въпросът за

изселване само на близки и роднини

на изселили се вече в Турция. Така бе подписана Спогодба за изселване на близки и роднини на вече изселили се преди 1952 г. от министрите на външните работи Иван Башев и Ихсан Сабри Чаалаангил. По силата на тази спогодба в пери-

ода 1968–1978-ма от България се изселиха допълнително 122 800 души. След приключване на това изселване, на среща между Тодор Живков и Кенан Еврен в турски курортен град през 1982 г. Еврен декларира: изселването на български граждани в Турция е окончателно приключено.

Затишието продължи до 1989 г., когато изселническата психоза обхвана значителен брой български граждани – мюсюлмани. Българското правителство отвори границите за всички желаещи доброволно, по собствена воля да се изселят в Турция. Тръгнаха десетки хиляди в разгара на селскостопанската кампания за прибиране на реколтата. България претърпя загуби за милиарди в селското стопанство и в индустрията, но остана твърдо зад решението си да позволи на всеки желаещ да напусне страната да го стори. В края на лятото, през септември 1989 г., Турция затвори границата, изплашена, че ще остане без резерви, позволяващи ѝ да се намесва във вътрешните работи на България. След години хиляди от изселилите се се върнаха, други продължават да се разхождат между двете страни, възползвайки се от конюнктурата, от настъпилия в България хаос и притъпено чувство за самосъхранение на нацията.

Отдавна е време да се сложи ред в държавата!

Днес всеки е свободен да напуска и да се връща в страната си като български гражданин. И ако в България все още има български граждани, които се изселват в Турция, то е не защото България е завладяла турски земи с нейно население, а защото Турция е владяла в продължение на векове български земи и при оттеглянето на завоевателя-поборител в освободените български земи са останали онези, които са предпочели да живеят в различни от османски порядки условия.

Обстоятелството, че между освободените е имало и мюсюлмани, които са продължили да общуват на езика на поро-

Мобилизация и строева подготовка на редовната войска след обявяването на Балканската война, София 1912 г.

бителя, и това е било търпиво от освободилите се българи, е достойно свидетелство за българската толерантност. Но тази толерантност има своите ясни предели и те свършват там, където започва нелоялността на гражданите към държавата, в която живеят, независимо дали става дума за България или Турция, за българи или за турци.

България е твърде уязвима, за да си позволи да поддържа чуждестранен еничарски легион на своя територия, финансиран от огромната и ефикасна турска държавна машина, която в продължение на столетие, системно и последователно, ликвидира преобладаващото българско присъствие в Източна Тракия!

Тези дни средствата за масова информация съобщиха, че Комисията за правата на човека на Народното събрание е отхвърлила предложения за промени в Закона за българското гражданство, внесени от Четин Казак. Искаме да вярваме, че това е премислено и осъзнато решение, което ще постави начало на процедура за премахване на двойното гражданство от българското законодателство.

Всъщност за какво става дума? Какво предлага „народният“ представител Четин Казак?

Дребни поправки, които могат да не достигнат до съзнанието на 90 % от т.нар. народни представители. Ето и предложенията:

§ 1. „В чл. 26, ал. 1, т. 3 и ал. 2 се отменят“ (става въпрос за действащия закон за българското гражданство);

§ 2. „В Преходните и заключителни разпоредби се създава § 4а: (следват два под-параграфа, от по десет реда, които се различават един от друг по една дума):

„§ 4а. (1) Придобиват българско гражданство лицата, чиито родители при раждането им са изгубили българското си гражданство по силата на чл. 6, ал. 2 от ЗБГ обн. ДВ бр. 70 от 26 март 1948 г. и чл. 16, ал. 2 от ЗБГ от 1968г. (и се изброяват всички изменения на въпросните закони до отмяната им);

(2) Възстановява се българското гражданство... (и следва текстът от § 4а. (1))

Разбрахте ли нещо от горното предложение, уважаеми читатели? Не, нали? А за да се дешифрира, се налага доста ровене в действащото и изменено законодателство, регламентиращо българското гражданство, и когато осъзнаете, ако изобщо успеете да си представите последиците от това, което се предлага, неминуемо ще се запитате: кой всъщност управлява България?

Ето какво на практика предлага Четин Казак:

На първо място, от член 26 на ЗБГ, регламентиращ условията за възстановяване на българско гражданство, да отпадне изискването лицата, подаващи молба за възстановяване на българско гражданство, три години преди това да са получили разрешение за постоянно пребиваване в България. С отпадането на това изискване автоматично всички изселили се в Турция, придобиват правото да поискат

Възстановяване на българско гражданство

без да са пребивавали, или дори без да имат намерение да пребивават в България и без да са проверени по реда, по който

се разглеждат молби на чужди граждани за постоянно пребиваване в България.

Но нахалството отива много по-далеч. За да бъде пределно ясно, че поправката визираща лица от небългарски произход, за каквито се смятат очевидно всички изселили се в Турция, Четин Казак и неговите вдъхновители предлагат да се заличи съществуващата сега привилегия за възстановяване на българско гражданство на лица от български произход.

Заложената със заличаване на двете разпоредби в чл. 26 от ЗБГ идея придобива мащаба на вложения според замисъла на вносителя смисъл с допълнението към §4а на Преходните и заключителни разпоредби на закона. С тези предложения се очертава обсегът на лицата, които придобиват право да се възползват от промените в Закона за българското гражданство (ЗБГ) и да поискат да придобият, или да им се възстанови гражданството. Кои са лицата, изгубили българското си гражданство по силата на чл. 6, ал. 2 от ЗБГ от 1948, съответно по силата на член 16 ал. 2 от ЗБГ от 1968 г.? Това са всички, заявили своята небългарска народност

изселилите се има по две деца, броят на кандидат-небългарите за българско гражданство, къленещи се във вярност на Турция, набъбва на милион души. Едва ли има наивници от двете страни на българо-турската граница, които да вярват, че тези възкръснали „новобългари“ изгарят от нетърпение да изпълнят задълженията си на лоялни български граждани. Не е тяхна и инициативата, подета от Четин Казак, чрез законодателни манипулации да увеличи населението на България с милион турци. Това е част от неоосманските планове на Анкара, обявени за държавна политика от ислямисткото правителство на Реджеп Ердоган.

Питам се, как би реагирала официална Анкара, ако някой Четин Казак, внесе аналогична поправка в турския закон за гражданството в Меджлиса, предвиждаща възстановяване и предоставяне и на турско гражданство на наследниците на тракийските бежанци, които към днешна дата не са по-малко от наследниците на изселниците в Турция?

Едва ли някой подозира Четин Казак, че преследва личен интерес с предложението си,

на множествено гражданство от 1963 г. гласи: „Гражданите, които са пълнолетни и които по своя воля придобият чрез натурализация, избор или възстановяване гражданство на друга страна, губят предишното си гражданство. Те няма да могат да запазят предишното си гражданство.“ България е неразделна част от този европейски свят.

Недопустимо е „възстановяването“ на българското гражданство на изселили се лица от небългарска народност, придобили по своя воля и свободен избор чуждо поданство. Понастоящем стотици хиляди такива лица притежават неправомерно български документи за самоличност, с които пътуват безпрепятствено в Европейския съюз като българи, без да са такива.

В Европейския съюз все по-често се чуват гласове за превръщане на съюза в политически и създаването на Европейски обединени нации. Това е пътят на България, а не обратно в Турската империя. А за да стане пълноправен член на Европейския съюз, България трябва веднъж завинаги да се освободи от османското наследство. През периода 1878-1908 България

битите се дължи не само компенсация за ограбеното имущество, както на всички останали, но и обезщетение за смъртта на техните близки. Става дума за 60 000 човешки живота, а обезщетението, което дължи за тях турската държава - защото геноцидът е извършен от редовна турска войска по нареждане на турските власти, - по най-консервативни изчисления възлиза на милиарди евро.

Трябва да се преустановят всякакви преговори по всички висящи между двете държави въпроси до изплащане на компенсациите на тракийските изгнаници, или до връщането на отнетото им по време на геноцида движимо и недвижимо имущество. Това трябва да бъде *conditio sine qua non* за нормализиране на отношенията с Турция.

Разумно би било държавата да потърси съдействието на централното ръководство на Тракийските дружества за подготовка и водене на преговорите с турската страна по тракийския въпрос.

За решаване на въпроса за тракийските изгнаници има два пътя – компенсация, или обявяване на Източна Тракия за ав-

спогодби от 1925 г. и да се осъвремени правната рамка, регламентираща отношенията между двете държави.

Време е да се възстанови именникът на българските имена, като по отношение на новородените деца на български граждани с турско-арабски имена се прилага на реципрочни начала именна система, огледална на именната система, която турските власти прилагат по отношение на новородените в Турция турски граждани.

Едва след това могат да се започнат преговори по осъществяване на изгодни за двете държави стратегически стопански обекти в района на границата и преговори по все още нерешени „имуществени, социални, хуманитарни въпроси, опазване и възстановяване на обекти, представляващи културно-историческо наследство, намиращо се на територията на двете страни“.

Освен това остава:

- Да се приклучат преговорите по отваряне устието на река Резовска и ползването на Резовския залив от двете държави;

- Да се потърси наказателна отговорност за измяна от онези български граждани, които съзнателно се поставят в услуга на турската държава при провеждане на нейната външна политика по отношение на България;

- България да се освободи от всякаква зависимост от Турция, особено в областта на енергетиката, от турското присъствие в българската икономика, да се преустанови продажбата на българска земя на турски граждани, построяването на крупни обекти с турско участие.

Строителството на скоростна магистрала от българско-турската граница до Русе, дори Турция да предложи изцяло да я финансира, построи и след това да ни я подари, би било в ущърб на българските национални интереси. По-целесъобразно би било да се построи магистрала от Резово до Кишинев през Северна Добруджа, а България и Молдова да потърсят форми на сближаване въз основа на предимствата на общото си минало.

Бихме искали да вярваме, че ще се намерят български политици, които да се поучат от урока, който Четин Казак и колегите му им дават за това как се отстояват национални интереси!

И струва ни се, че от случващото се в България през последните две десетилетия се налага един безспорен извод, и той е, че ако някой не се чувства българин и иска да напусне България и да се установи в друга държава, трябва да бъде свободен да го стори. Това е свещено индивидуално човешко право. Никога повече изселване не трябва да се извършва по силата на спогодби, сключени между две държави, присвояващи си правото да се разпореждат с гражданите си като със стока!

От българската държава зависи да приеме законодателство, с което да ликвидира незабавно двойното гражданство на лица, придобили чуждо гражданство наред с българското и в бъдеще да не се допускат никакви изключения от това правило. На България не са й нужни чужди граждани, готови да служат на противниците ѝ, а българи, готови да я защитават и да бъдат лоялни на своя произход. Единствено така българинът ще започне за уважаване себе си и собствената си държава и да я пази като своя!

и изселили се окончателно от България на това основание. А логиката на подобна разпоредба е елементарна – с изселването си тези лица придобиват гражданство или поданство на държавата, с чиято народност се идентифицират и на която са лоялни. И на второ място, Българската конституция, заключително Търновската и законодателството в сила по време на изселването им, не признават двойното гражданство.

За колко изселници в Турция и загубили българското си гражданство на основание чл. 6, ал. 2 от ЗБГ от 1948, съответно по силата на член 16 ал. 2 от ЗБГ от 1968 г. всъщност става дума? През 1950-1952 година са се изселили 160 хиляди души, в периода 1968–1978 г. те са 122 хиляди души, или общо около 300 000. Към тях трябва да се прибавят и стотиците хиляди, напуснали страната през и след 1989 г. Ако половината от тях са все още живи, става въпрос за 250–300 хиляди души.

Съгласно § 4а. (1) право да поискат получаване на българско гражданство ще имат децата на онези около 300 хиляди, които добиват право да възстановят гражданството си по силата на точка (2), както и децата на вече починалите изселници. Едва ли някой би могъл да опередели точния им брой, но ако приемем най-консервативното предположение, че всеки от

или че се ръководи от благородни чувства, загрижен за правата на лица, напуснали България доброволно, със съзнанието, че никога няма да се върнат обратно, и че са направили своя цивилизационен избор.

С предлаганите законодателни промени още по-малко се цели постигането на справедливост за изселилите се лица. За тях справедливостта е възтържествувала с акта на изселване.

Става въпрос за интерес или по-скоро за конкуренция на интереси – турски и български. Български, който се свежда до защита на националната независимост и суверенитет, и турски, който е насочен към подмяна на българския с турски интерес – възстановяване на турския суверенитет чрез подмяна на етническия състав на България, чрез доброволно възстановяване на робството – връщане на турци по местата отпреди Освобождението и прогонване на българите към по-цивилизования Запад!

Осъзнавайки тази елементарна истина, българските власти, надяваме се, веднъж завинаги да затворят пътя за и през България за всички лица, изселили се доброволно в Турция, обявяващи се на висок глас за небългари и не споделящи националните ценности и идеали на българина.

Член 1 на Европейската конвенция за намаляване случаите

се освободи от физическото турско присъствие. Време е за следващата крачка – да се освободи от робския манталитет и от продължаващото духовно турско наследство по българските земи.

Какво следва да се предприеме незабавно:

Българската държава да обяви за основен свой външно-политически приоритет в отношенията с Турция решаването на отлежаващия вече сто годишен тракийски въпрос. Налага се да се изчисти терминологията, в която турските политически среди се опитват да ги класират. Тракийците не са обикновени бежанци, не са емигранти, не са временно или трайно пребиваващи извън родината си. Те са експатриди, изгнаници, прогонени и лишени от родина със сила, чрез политика на геноцид, чрез престъпление срещу човечеството, за което няма давност нито по международното, нито по вътрешното право на която и да е цивилизована държава.

Необходимо е да се идентифицират наследниците на 300 000 прогонени тракийци, като се отдели дълга към избитите и безследно изчезналите от дълга към успелите да се доберат до България или други съседни земи. На наследниците на из-

тономна двувластна територия, като на всички наследници на българските тракийци се позволи да се върнат по родните места на техните родители и прародители и по административен път им се възстановят къщите и имотите.

Спешно трябва да се ангажира международната отговорност на турската държава за геноцида срещу българските тракийци, като въпросът се постави официално от българските власти във всички международни организации. България трябва незабавно да сезира Европейския съюз с този висящ между двете държави въпрос и ясно да заяви, че всякакви преговори за разширяване на съюза на изток към Босфора ще трябва задължително да минат през компенсиране на тракийските изгнаници.

Налага се да се преустанови незабавно изплащането на пенсии на лица, трайно пребиваващи в Турция по силата на Споразумението между правителството на Република България и правителството на Република Турция за изплащане на български пенсии („Споразумение“), подписано на 4.11.1998 г.; сумите, които понастоящем се превеждат в Турция по силата на това Споразумение, да се внасят в специално създаден фонд „Тракийски изгнаници“.

Необходимо е да се денонсират незабавно Ангорските

БАЛКАНСКАТА ВОЙНА- венец на българската слава

Иван Трингов, секретар
на ТД „Момчил юнак“

Стогодишният юбилей от Балканската война, която е безспорно венец на българската слава, стана повод момчилградци да изразят отново своята признателност и почит към героите, загинали при освобождаването на Момчилград. Гости на празника бяха инж. Яни Янев-председател на Регионалния съвет на тракийските дружества от област Кърджали, членове на ръководството на тракийското дружество „Д. Маджаров“, общински съветници и общественици. С кратко слово и поднасяне на венци и цветя пред Мавзолея-костница и пред паметника на ген. Никола Генов-Освободителя, бе почетена паметта на падналите в боевете. По-късно с химните на България, Европейския съюз и марша „Велик е нашият войник“ във Военния клуб бе открито тържествено събрание-концерт. Слово за подвига на българските войници произнесе директорът

на Регионалния исторически музей град Кърджали - Павел Петков. В лицето на ген. Никола Генов се откроява нашият военен гений, а високият морал, храбростта и нравствените устои на българските воители предопределят величавите им победи. Близко 30 000 корпус на Янвер паша е разбит и пленен, припомни той.

Празничният концерт бе открит с изпълнение на Кера Станкова от женската група за автентичен фолклор към тракийско дружество „Момчил юнак“. Гостите от ансамбъла при читалище „Родопски фар-1938“ кв. Гледка - Кърджали изнесоха богата музикална програма. Песните и хората впечатлиха публиката, а вихрените танци на младите тракийци с ръководител Г. Бояджиев предизвикаха бурни аплодисменти. Цветя от името на организаторите поднесе Ани Митева – управител на Военен клуб Момчилград.

Винаги ще са актуални думите на родолюбца Николай Хайтов: „Забравим ли си собствената история ще забравим и себе си. Живите корени са дълбоко в историята ни - те са нашата памет“.

Битката за връх Средногорец

СТОЙЧО КОСТОВ
село Полковник Серафимово

През гордия връх Рожен преди 100 години са преминали частите на славния 21-ви пехотен Средногорски полк в своя освободителен поход, водени от легендарния си командир полк. Владимир Серафимов. Полкът-герой с цената на много свидни жертви донася освобождаването на Родопския край, който Берлинския конгрес оставя под турско владичество.

На 5 октомври 1912 г. в 3,15 ч телеграфът известява очакваната вест: войната е обявена. Полкът пристъпва към изпълнение на поставените му задачи. На 13 октомври той навлиза в долината на р. Черна и превзема селищата Устово, Райково и Пашмакли-днес квартал на Смолян, където с неописуема радост и тържествен камбанен звън е посрещнат от изстрадалото местно население. След това полкът се изнася и се разполага на височините край Кавга-

джик, връх Средногорец, над родопското село Аламидере, сега Полковник Серафимово. Овладал това стратегическо място командирът на полка. Серафимов получава заповед от щаба на главното командване в София с войските си да отстъпят и да заемат позиции зад старата граница на връх Рожен, тъй като от юг, откъм Беломорска Тракия и гр Ксанти към Родопите се е насочила 30 000 турска армия, командвана от Явер паша.

В този труден момент полк. Серафимов отказал да изпълни заповедта и да изостави току-що освободените селища. Това би дало възможност на турските орди да опожарят и унищожат тяхното население. Паметни остават думите му, изречени тогава „Не, нито поглед назад. На току-що освободения роб робство не ще върна пак. Вярвам в несломимата мощ на моя полк. През трупа ми трябва да се мине, пък тогаз!“

На 20 срещу 21 октомври

1912 г. частите на 21 полк, обгърнати от гъста мъгла и снеговалеж, прекарват студената нощ в пълна бойна готовност. Срещу тях откъм с. Палас, днес Рудозем се придвижва многобройна турска войска. Наближава решителният момент на битката за освобождаването на Родопите от петвековното турско робство.

В ранното утро на 21 октомври полкът получава бойна заповед за настъпление. Мощно гръмогласно „Ура!“ и небивали пушечни гърмежи тутакси раздират тишината и огласяват заветния връх Средногорец и околностите му. Настава най-ожесточената битка на живот и смърт между български и турски части. Няколкократно по-голямата турска войска яростно атакува подстъпите на върха с цел да го превземе, но храбрите български войници с гъсти пушечни залпове и картечен огън успяват да отблъснат противника. Недоволни от неуспешната атака турските офицери посрещали бягащите

турски войници с камшици и ги връщали отново да атакуват българските части. Многобройният противник отново и отново налита яростно, но храбреците на полк. Серафимов успяват да ги изтласкат към изходните им позиции, по посока на с. Палас. Само този ден защитниците на връх Средногорец успешно отблъскват пет атаки на пет пъти по-многобройния враг.

В гъстата мъгла и създалата се суматоха II-ра дружина с командир полк. Врачев незабелязано от противника се изтегля от полесражението. В най-трудните и решаващи за изхода на боя часове дружината е поведена от няколко местни патриоти по тесните и стръмни пътеки към срещуположния връх Света Неделя, на юг от Средногорец. Той доминира над Рудозем и долината на р. Арда, в чиято низина са разположени шатрите и таборите на войската на Явер паша. Само за едно денонощие при силен снеговалеж и

гъста мъгла, с разглюбени на части оръдия, носени на гръб и натоварени на мулета снаряди, дружината успява да изкачи труднодостъпния връх Света Неделя и да заеме позиции в тила на противника. Мъглата започва да се разсеева, когато при поредната настървена атака от отсрещния връх се чува команда: „Огън, бий!“ и изневиделица в гръб на противника изревават оръдията на артилерията. Огнени снаряди политат над бягащата в паника турска войска и над шатрите на Явер паша.

В тази най-ожесточена битка между турската и българската войска падат много убити и ранени войници и от двете воюващи страни. Това е битката, която решава изхода на войната. След нея полкът настъпва решително по долината на Дълга усойка към Рудозем. Турската войска е разбита и изтласкана през прохода Елидже към Ксанти и Гюмюрджина. Целият Пашмаклийски Смолянски район

е освободен. Това става 34 г след Освобождението на България от турско робство и 27 г след Съединението на Княжество България и Източна Румелия през 1885 г. Населението на Смолянския край получава своята дългоочаквана свобода.

Тя е извоювана благодарение и на доброто взаимодействие и с активното участие на местното население от селата Аламидере, Фатово, Габрица и други. Много жени и мъже от тези села под дъжд от куршуми, пренасят ранени войници на безопасни места. Пренасят също вода и храна, както и боеприпаси на воюващите. На гръб носят сухи дърва в землянките, за да топят ранените през дъждовните и мразовити октомврийски дни.

Родопчани тачат своята свобода. Със средства събрани чрез дарения от признателното население на Смолянска област, на историческия връх Средногорец, наричан още Родопската Шипка днес извисява снага величествен паметник-костница, символ на преклонението пред величието и подвига на доблестните български синове, загинали в Балканската война през 1912 г.

Бисер Киров

Каквото и да правиш, всичко започва от България

- Г-н Киров, какво знаете за историята на своя род и интересували ли сте се от родовата хроника?

- Може би това е някаква наша наследствена ангажираност към рода, към миналото, но винаги у мен е съществувал интерес към село Чокманово, към живота, който е бил там. Още като деца в Силистра и Добрич, където сме живели, баща ми ни е казвал, като ни питат от къде сме, да казваме - от Чокманово. Аз всъщност съм роден в София. Чокманово се намира на 6 км южно от Смолян и има четири църкви, седем параклиса и един манастир. Селото е основано през XVII в. при поредното ислямизиране по бреговете на Арда. Богатите българи, какъвто е бил родът на моите предци от Долен Смилян, се качили тогава заедно с кеханите си в египетските на Учиново - така се е казвало някога Чокманово. Турците опитвали да покръстят всичките, но богатите успели да се откупят с пари. Затова си мисля, че оцеляването на българщината и на православието в Родопите е било свързано с много пари и много откупи. Още тогава моите предци избират този южен склон на Родопите, който е изключително красив. Чокманово е като приказка, която разкрива хълмове на вълни, които стигат до небето и се скриват на хоризонта. Предците ми, естествено, запазват християнската си вяра и първата църква, която построяват през 1834 г е вдигната тъкмо с техните пари. В нея всички първенци в селото си имали места, където сядат. И тъкмо заради тези места е построена и втората църква. Някой седнал на мястото на Ангел Каишев, една много силна фамилия, дала много професори, журналисти и т.н. И тогава той решил да си построи своя църква, в която мястото му да бъде запазено винаги. Така се появила втората църква в селото, която е завършена към средата на двадесетте години. Тя се казва „Архангел Михаил“ и е първата гледка, която виждам от прозореца на нашата къща в Чокманово. Всъщност къщата е строена 2 г преди самата църква. Тогава донасят в селото и фермана на султана, който позволява да се построят 7 църкви в Средни Родопи. Но те трябвало да бъдат не по-високи от 6 лакътя. А моят прадядо Йода кехая отишъл при местния ага Салих и го попитал: че кой ще влезе в такава църква, ако е само 6 лакътя? Тогава агата му казал: На овчаря лакътят е гегата. Църквата наистина е вкопана в земята и е висока 6 геги. Отвън изглежда малка, но вътре е чудесна - с много хубава украса, макар да е скромна като всички родопски неща.

- Само с овчарлък ли са се изхранвали вашите предци?

- Не, те са били и абаджии. Една част от фамилията е снабдявала турската армия с аби от сукно. До скоро се пазеше и мястото, където е била бояджийницата. Ние реставрирахме старата къща, дори снощи се върнах от там, от Чокманово, където отсядам в нея.

- Често ли се връщате там?

- Да, оставил съм одаята каквато е била. Там 7 поколения Кирови са се раждали и не мога

току така да я променям.

- Имате ли някой роднина, който да се е интересувал или да е описвал родовата ви история?

- Васил Кирянов е един от хората, които са се занимавали с историята. Той е директор на училището в Смилян. Ние се делим на два клона - Кирови и Кирянови. Никола Кирянов е първият управител на поселението през 1711 г., който дава и корена на рода. Нашата къща е най-старата в Чокманово сега. Доста къщи са унищожени, но чест прави на чокманци, че те се връщат и си ги възстановяват. Сега в селото има над 300 къщи. Та Кирянов е човекът, който е изследвал нашия род. Но това, което за щастие имаме, са два тома с документи, преведени от старотурски. В тях може да се види дори какви данъци са плащали жителите на султана. Моите прадеди са били много образовани, владеели са писмеността, говорели са няколко езика, между които и италиански. Той им е бил нужен за търговията с далматинците, на които са продавали

ми се казва Методи Маджаров.

Той е пряк потомък на Димитър Маджаров и много се надяваше, че неговия чичо Георги ще бъде на празника тази година. Но той не е в добро здраве и не дойде. Този ангажимент към Маджарово всъщност е един поклон на Методи към тракийци чрез мен. Аз пък се радвам, че бях там заради публиката. Бях очарован от хората, защото са изключително живи, умни, човек рядко среща такава будна публика. Това са хора, с които имах близък диалог. Защото концертът не е само пение, той е и

Каквото и да правиш, всичко започва от България

кашкавал. Имаме и тефтери, в които са описвали закупени от тях коняци, мъниста, сребро... Тези два тома съдържат историята на Чокманово. Аз знам дори за колко овце е плащал данък моя дядо.

- Все очевидно се чувствате свързан с тракийската кауза. На последния празник в Маджарово изнесохте дори концерт безвъзмездно?

- Братът на моя дядо се казва Георги Киров Кехайов и той е един от апостолите на Илинденско-Преображенското въстание в Средните Родопи. Когато разрушавахме плевнята в Чокманово открихме много пушки, патрони, много неща, които са останали от неговата дейност. Тях предадохме на музея. Маджарово всъщност е свързано с мои приятели. Кръстникът

общуване. Това си е една проповед. А те бяха отворени за нея.

- Все имате едно завидно творческо дълголетие. На какво се дължи то, с какво го обяснявате?

- Знаете ли, талантът нито се купува, нито се придобива. Той е подарък и всъщност всичко, свързано с творчество е един божий дар. Сигурно Бог много ме обича, за да ми даде този шанс да се занимавам с музика и все още да радвам хората. И не само в България.

- Все всъщност рядко сте тук

- Да, аз работя в чужбина и сега бяха първите ми седем концерта за последните 15 г в България. Последните 18 г работя в Русия. В изкуството не човек избира пътя, а пътят го избира. Публиката казва дали те иска.

Не можеш да й се натрапиш. Аз се родих във време, когато моето изкуство беше потребно и беше част от духовната свобода на хората. И се радвам, че съм успял по свой начин да им покажа, че свободата е в духа и в пеенето.

- Само български песни ли пеете в Русия или и други?

- Аз съм пял в цял свят. Пея на английски, на испански, защо трябва да представям само български песни? В концерта си съм включил 2 български песни и 8 мои, но останалите са чужди. Човек се обяснява в любов на езика, на който ще го разбере. Аз си водя концертите на руски и освен това не смятам, че е непатриотично да пееш на чужд език. Близко 90% от оперите са на италиански, но не знам нито един певец, на който това да му е вменено като вина.

Аз пея в Русия от 1967 г. Тогава беше Съветски съюз. Имам хитове, които хората помнят от 1968-1969 г. Много от тях дори не са познати на българите.

- Предвиждате ли скоро концерт и в България?

- Да, на 17 декември ще бъде моят прощален концерт в Народния театър.

- Защо прощален, отказвате ли се от пеенето?

- Прощален означава, че ще бъде завършващ концерт за България. Последните ми крачки на българската сцена. Аз ще продължа да пея, но няма да правя концерти. Това ще е една среща и форма на благодарност към тези, които са ме създали, защото човек каквото и да прави по-късно, всичко започва от България. Може да си знаменит в чужбина, но трагедията на един гурбетчия е, че винаги иска да

бъде посрещнат в селото си с признание. Кое то никога не става. В концерта си ще предложа подпури от всичките си популярни песни, които българската публика помни. Песента е повествование, тя носи смисъл, тя е полет в спомена. Ако човек се вгледа в нея тя е най-кратката драма. Всичко на всичко 3 мин и 20 сек.

- Виждате ли подобна драма в чалгата?

- Там няма драма. Чалгата не е за слушане, тя е за гледане. Това е музика за очите, не за слуха. Може би една потребност на нацията да се изяви, но е гротескна. Ако обаче младите хора я харесват и смятат, че това е българското, не мога да им го забраня. Но смятам че с времето това ще отмине, защото фолклорът е безумно широка и мощна река, която ще помете чалгата.

100 години от Балканската война

Геополитическите измерения на събитията от 1912 – 1913г.

АКАДЕМИК ГЕОРГИ МАРКОВ

Продължение от миналия брой

Обнадеждени от възможността в Цариград да дойде отново на власт англофилът Кямил паша, „вдодушевени от най-добри намерения“, британските дипломати препоръчват да се изчака търпеливо развитието на събитията след провала на младотурците. Ако и новото правителство не би могло да въведе ред в Империята, тогава „Европейският концерт“ щял да се намеси. На 7 септември 1912 г. държавният подсекретар сър Артур Никълсън отправя предупреждението, че като „играе ва банк срещу цяла Европа“, България рискува да се хвърли в една „авантюра“ и да загуби всичко, спечелено от 34 години насам.

За да не се злепостави пред Височайшия арбитър, Гешов нарежда на Михаил Маджаров да се срещне в Лондон със Сазонов и да му обясни подробно, че България ще воюва в името на чл. 23-ти от Берлинския договор за подобряване участва на своите сънародници само при съгласие на съюзниците: „Ако Европа не може да си наложи волята, нека остави нам да я наложим.“ Самочувствието на „Седма европейска сила“ подтиква първия министър да вярва в победата над съседната империя, чест, постигана досега от Австрия и Русия. На 10 септември пълномощният министър трябва да изслуша „с повишено внимание“ непохватното убеждение на високопоставения гост, че в случай на война Царството не може да разчита нито на своите съюзници, нито на Силите, а „само трябва за срещне цялата турска армия и общия укор“. „Даже победителка, България не ще може да използва победата, понеже Великите сили ще решават накрая.“

Изгледите за успех в очите

■ Грешките на Фердинанд донасят много беди на България

на руския външен министър не са „никак розови“. „България ще бъде победена.“ Румънските войски щели да нахлуят в нейния тил, а Русия нямало да се намесва, за да не пламне Общоевропейска война.

В края на краищата Силите не се споразумяват за да окажат достатъчно силен натиск в Цариград за въвеждане на коренни реформи и се ограничават с „приятелски съвети“. За да възвестят на света, че се е появил „нов самостоятелен фактор на Балканите, който не се нуждае от опекунство“, съюзниците решават да поставят Османската империя пред избора „автономия или война“, поради което обявяват на 17 септември 1912 г. обща мобилизация на въоръжените сили. Великите сили са неприятно изненадани, защото за мнозинството от тях Балканският съюз се оказва неочаквано сплотен. Високата порта не само не отменя частичната мобилизация в Одринска Тракия, но я разширява в обща за цялата империя. За да избегне войната на два фронта, тя се съгласява да приеме ус-

ловията за мир с Италия, която печели от новото развитие на събитията.

Руското правителство влиза в разговори с Виена, за да изработят общата позиция на „Концерта“. „Силите не могат да допуснат нарушаването на мира, възнамеряват да запазят статуквото и да локализируют войната, ако тя се разгори, при което държавите, пристъпили към мобилизация, не могат да разчитат на никакво териториално увеличение.“

Надеждите за предотвратяване на войната намаляват с всеки ден, понеже Силите не могат или по-вярно не искат да наложат условията, поставени „ребром“ от балканските съюзници. Остава войната да бъде ограничена на Балканите, без да прераства в Общоевропейска война.

По въпроса за дълбочината на реформите „Концертът“ не е съзвучен поради различните геополитически интереси вложени в Османската империя. Общата мобилизация не се оказва достатъчно силно средство, за да спре Балканския

съюз „на самия ръб на войната“. След срещата на Сазонов с Поанкаре на 24 септември в Париж се стига до очакваното съгласие: „Европа иска мир. Тя ще реши реформите.“

Опирайки се на „позволеността“, което България му даде“, крал Никола пръв започва на 26 септември 1912 г. коалиционната война срещу Османската империя. Същия ден дипломатическите представители на Русия и Австро-Унгария в столиците на балканските съюзници връчват нота, с която осъждат енергично „всяка мярка, която би била от естество да доведе до нарушение на мира“. Осъществяването на реформите в „Европейска Турция“ трябва да бъдат извършени „без никакво посегателство върху суверенитета на султана и териториалната цялост на Империята“.

На 1 октомври Портата отхвърля исканията за реформи под натиск като намеса във вътрешните работи на Империята. Разгарянето на войната става неизбежно.

■ Българската делегация за подписването на Лондонския договор

Високата порта скъсва на 3 октомври 1912 г. дипломатическите отношения с балканските съюзници и кани техните дипломатически мисии да напуснат Цариград „колкото се може по-скоро“. Всъщност без да обявява официално война, тя прави първата крачка към нейното разширяване на 5 октомври с намесата на България, Сърбия и Гърция. Европейските сили заемат поведение на изчакване с оглед по-вероятното за тях поражение на балканските държави. За обща почуда българската армия само за три седмици разбива вражеските войски и се изправя пред Чаталджанската укрепена позиция на 40 км от Златния рог. Впечатлен от бляскавия успех Сазонов предлага на Силите да бъдат уважени двете начала: „Незаинтересоваността на Великите държави в териториалните увеличения и принципът на равновесие в компенсациите между балканските държави въз основа на тия договори, които са предшествали тяхното съединение.“ Територията до линията, започваща от устието на Марица през Одрин до Черно море, трябва да остане във владение на султана за „осигуряване безопасността на Цариград“. Атакуването на Чаталджанската позиция в стремеж да се влезе в столицата на Османската империя означава предизвикването на нейната „международна окупация“.

Докато Поанкаре предлага посредничество между воюващите в дух на пълна незаинтересованост, граф Берхтолд отказва да приеме такава формула. Руската дипломация пък се старае да не допусне пряка намеса на Хабсбургската монархия в разпределението на освободените земи. Лойд Джордж няма нищо против България да се разшири в Тракия, като се превърне в „славянска запущалка“ на Протоците. В Рим заговарят за „умерена ректификация“ на границите, а в Берлин започва да надделява австрийското желание за отклоняване на сърбите от Адриатическо към Бяло море и така да се тикнат срещу българите.

Добре осведомените източници близки до „европейските кабинети“ издават, че Силите няма да позволят прогонването на турците от Европа и ще оставят на Османската империя „един дроб, чрез който може да диша – хинтерланд на север от Цариград със или без Одрин, повече със, отколкото без него“. Изменението на териториалното статукво трябвало да бъде пропорционално на съюзническите победи „било по количество, било по качество“, повече по качество.

Всеки победител се стреми да диктува окончателния мир в столицата на сразения враг, но Цариград е необикновено разположен на два континента. Сазонов не престава със строгите предупреждения: „По никой начин не отивайте в Цариград, защото ще се заплетете много работата... Заемането на Цариград би могло да наложи едновременно появяване в турската столица на целия наш Черноморски флот.“ Обсебен от „Мечтата за Византия“ Фердинанд I не приема молбата на великия везир Кямил паша за сключване на примирие и предварителен мир и на 4 ноември 1912 г. заповядва атаката на Чаталджанската укрепена позиция. Несполуката довежда до Примирието на 20 ноември, а Височайшият арбитър затаява гнева и недоверието към царя дълбоко в себе си.

На 3 декември 1912 г. в Лондон е открита Конференцията за мир под почетното председателство на британския външен министър сър Едуард Грей. Същия ден той събира посланиците на Европейските сили, чиято мисия е така да работят за уреждането на Балканската криза, че да не се сблъскат техните геополитически интереси и да предизвикат преждевременно Всеобща война. Заседанията се държат в тайна, а решенията се вземат „ад референдум“. Всъщност всички ходове на Конференцията се извършват под наблюдение и подлежат на утвърждаване от „Концерта“, на втора инстанция.

Продължава в следващия брой

■ Посрещане на гръцкия престолонаследник в сръбската главна квартира за сключване на съюз против България, 1913 г.

100 години живот не стигат

ЖАСМИНА ТОДОРОВА

На 5 октомври в концертната зала на читалище „Васил Левски – Галата 1927” във Варна бе отбелязан стогодишен юбилей на един заслужил тракиец. Руско Керемедчиев е роден през далечната 1912 г. в китното планинско селце Градец – будната Котелска околия. Той е наследник на бежанци от Одринска Тракия – района на Лозенград и появата му на бял свят съвпада с началото на Балканската война.

Малък скромнен дом приютава неговото семейство и това на чичовците му. Той расте с още 13 деца – неговите братовчеди.

Семейството е задружно и смело посреща трудните военни години. Както споделя самият Руско, причината неговите предци да се заселят в Котелския край са възможностите за прехрана и борческия характер на хората в него.

През 1919-1920 г. семейството се премества в Бургас и от там започва истинският жизнен път на Руско Керемедчиев. За да се грижи за се-

мейството и четирите си деца баща му се занимава активно с търговска дейност. Руско е трети по възраст – завършва начално и основно училище, после и Търговската гимназия в Бургас, от която е изключен в последния клас заради активното си участие в борческата Тракийска организация.

Двете години военна служба преминават във Варна на кораба „Дръзки”, след уволнението си от редиците на флота той започва работа в Айтос, където среща и бъдещата си съпруга Люцкана. С нея заживяват първоначално в Бургас, по-късно живее и работи в София и в близост до столицата – Своге и Гара Искър. Командиран е за изпълнение на важни и отговорни правителствени задачи в различни краища на страната. Участва в строежа на Девня и Повеляново.

Съдбата го изпраща във Варна през 2006 г., но Руско признава, че морето винаги му е било слабост и винаги

го е привличало.

Руско остава тук в нашия прекрасен и тих квартал – Галата, любими места са му библиотеката в читалището, гост е на всички концерти и спектакли, които правим, другото му любимо място е пенсионерския клуб в квартала.

Руско е сладкодумен, може да разкаже безброй интересни истории – приятно е да го слуша човек и да усети онова нещо, което го е съхранило през годините – здрав, силен

и спокоен дух и чувство за хумор.

Той може да бъде пример за всички нас.

Честването на юбилея беше по инициатива на пенсионерско дружество „Галатея” в кв. Галата, Съюз на пенсионерите 2004 гр. Варна и Народно читалище „Васил Левски – Галата 1927”. Присъстваха много гости, бяхме подготвили концертна програма и разбира се имаше торта.

ШУМЕНЦИ ОТБЕЛЯЗАХА РАЗОРЕНИЕТО

ДОЦ. Д-Р ЗЛАТКО ПОПЧЕВ

За тракийците от Шумен тази година преминава под знака на два големи юбилея – „Деведесет години от създаването на квартал ”Тракия” и „100 г. от разорението на с. Чанакча” в Източна Тракия.

Стогодишнината бе отбелязана в читалище „Боян Пенев- 1949 г.” в кв. ”Тракия” и така бе потвърдено, че събитията от онова време не са забравени от днешните потомци. Иванка Мутафчиева припомни за живота, бита и културата на чанакчалии до злокобния Димитровден на 26 окт. 1912 г., когато на един

от най- хубавите български празници се промъкват български войници и тревожно събуждат заспалото население.

По заповед на българското командване то трябва да се изнесе от селото, за да не стане жертва на турските войски, които планират да водят бойни действия в него.

Обещанието на командването е, че след като прогонят турците, хората ще могат отново да се върнат по домовете си. Черковната камбана разкъсва с тревожният си звън нощната тишина. Всеки, който може да ходи грабва бохтата в ръка и тръгва да бяга.

В къщите остават само съсем грохнали старци и болни. Така около стотина чанакчалии се изправят пред запаленото кандило в дома си и се молят Господ да ги запази.

Канонадата започва. Хората виждат как постепенно селото се превръща в руини, а заедно с него един по един и те стават жертва на стрелбата. Напусналите повече от 1700 жители вече не могат да се завърнат в селото си, понеже то е изтрито от лицето на земята.

Чанакчалии носят в бежанските си сърца носят непрежалимата мъка по бащиния дом и в продължение

на десет години търсят ново място, където да се устроят. Едва през пролетта на 1922 г. те се установяват в покрайнините на гр. Шумен.

Не са забравени и разорените множество други тракийски селища, чиито потомци живеят също в г. рада. Днес всички заедно почитат „Деня на тракийската памет”.

За този свят ден на тържеството бе показан документалния филм „Разорението 1913 г.” който публиката прие с голям интерес. Това е филм за трагичната тракийска участ и величието на тракийци – пример как се отстоява вяра и народност.

Заседание на Централното ръководство на СТДБ

На 19 октомври 2012г. се проведе заседание на Централното ръководство на съюза, на което бяха обсъдени въпроси, свързани с изпълнението на програмата на СТДБ за 2012 г. и взети следните решения: Удължаване на срока на подписката в защита на имуществените интереси на българите от Източна Тракия и Мала Азия до края на м. февруари 2013 г. под мотото „ Да подкрепим Резолюцията на Европейския парламент в защита на имуществените интереси на тракийските българи от 21 май 2008 г.”. Да започне абонаментната кампания за вестник „Тракия” за 2013 г. при утвърдено разпределение на абонамента по региони. Да се съдейства за провеждането на национална работна среща с младежкия актив на СТДБ за подготовка на Отчетно-изборна конференция на Тракийския младежки съюз. Периодично да се провеждат срещи на Председателя на СТДБ и ръководителите на структурните звена с тракийския актив по региони и график, съгласуван с регионалните председатели. По време на срещите да се обсъдят актуални въпроси за развитието на тракийската организация. Първата от тези срещи ще се проведе в Бургаски региона на 9 ноември 2012. Да бъдат отпечатани допълнителен брой членски карти по единен образец и значки на СТДБ, съгласно решението на Върховния комитет. Върховният комитет на СТДБ да бъде свикан на 19 януари 2013г. при следния дневен ред:

1. Отчет за дейността на съюза през 2012 г.
2. Финансов отчет за 2012г.
3. Приемане на бюджет за 2013 г.
4. Приемане на план-програма за работа през 2013г.

Юбилеен вестник за 100 години от Балканската война

Свиленградската община издаде юбилеен вестник, посветен на 100 годишнината от Балканската война. Той е само част от богатата програма на общината, посветена на освобождаването на Свиленград от османското владичество. В луксозно отпечатаното издание са публикувани интересни исторически материали на музейни специалисти, краеведи и журналисти. Страниците съдържат редове за най-важните моменти от битките

при родопския връх Курткале/ днес Шейновец/ и Лозенград, както и впечатления на чужди военни кореспонденти. В юбилейното издание е публикувано и копие на решението на общинския съвет в Мустафаша от 13 октомври 1912 г. с което градът се преименува в Свиленград. Изданието е дело на инициативен комитет, в който влиза и кметът на общината Георги Манолов, който е и почетен председател на тракийското дружество в града.

Показват изложба „Беломорска Тракия“

Само три месеца не достигнаха на пернишкия художник Димитър Делийски да види с очите си отдавна планираната си изложба „Беломорска Тракия”, посветена на 100 г. от Балканската война. Но дори и след смъртта му неговият син успя да я организира и тя беше официално открита в столичната галерия „Артамонцев” на 12 октомври. Делийски беше подценен като творец приживе, смята неговият колега Иван Стратиев. Дълги години той живее и твори в с. Земен и поради това, че страни от светската суета остава сякаш встрани и от активния артистичен живот в столицата, но това не накърнява с нищо стойността на неговите картини. Привлечен преди всичко от природата той твори пейзажи с различна техника- има акварели, масло и пастел. Неговите творби се открояват с особената си топлина и чувствителност във всички окръжни и регионални изложби, в които участва. Според сина на художника Валентин Лазаров съсем не е случайно заглавието на изложбата.

Делийски се интересувал много от българската история и многократно рисувал някогашните български земи, от които дедите ни са били насилствено изгонени. По отдавна отминалите събития той бил запален от своя чичо, участник в Балканската война в състава на 7 Рилски пехотен полк. След нечичото, с когото се гордее целият род, взел участие и в Първата световна война, където край Дойран заедно с един картечар задържали цял английски полк часове наред. До скоро гилза от ордие служела в семейството за хаванче.

На официалното откриване думи на благодарност за таланта му, обезсмъртил природата на Беломорска Тракия, произнесе бившият президент Георги Първанов. Присъства и кметът на Перник Росица Янакиева, както много роднини и приятели на художника.

Народни борби в Симеоновград

Над 3000-на публика се събра в Симеоновград на 6 октомври, за да гледа състезание по народна борба, организирано от Росен Бонев, председател на тракийското дружество в града и шеф на местния спортен клуб. Народните борби бяха в чест на 100 години от Балканската война. Зрителите имаха възможност да видят и т.нар. „мазни борби”, при които състезателите се обливат с близо 2 литра зехтин. Гост на събитието беше и председателката на пловдивската организация „Войвода Руси Славов” и член на Централното ръководство ген. Нонка Матова. При

голям интерес и от страна на участниците националният състезател по борба до 120 кг. Божидар Бояджиев от Казанлък стана победител в турнира и си тръгна от него с първата награда- 300 кг теле. Победителка при жените бе Ива Росенова, която получи за награда 200 кг. Теле.

Българската федерация по борба награди Росен Бонев за цялостния му принос към развитието на борбата в България със специален плакет. Същата награда бе връчена и на кмета на града Пейчо Стайков за помощта, която оказва на местните спортисти.

Победителка при жените бе Ива Росенова

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа” 7-А

Печат: ИПК „Родина”

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Централното ръководство

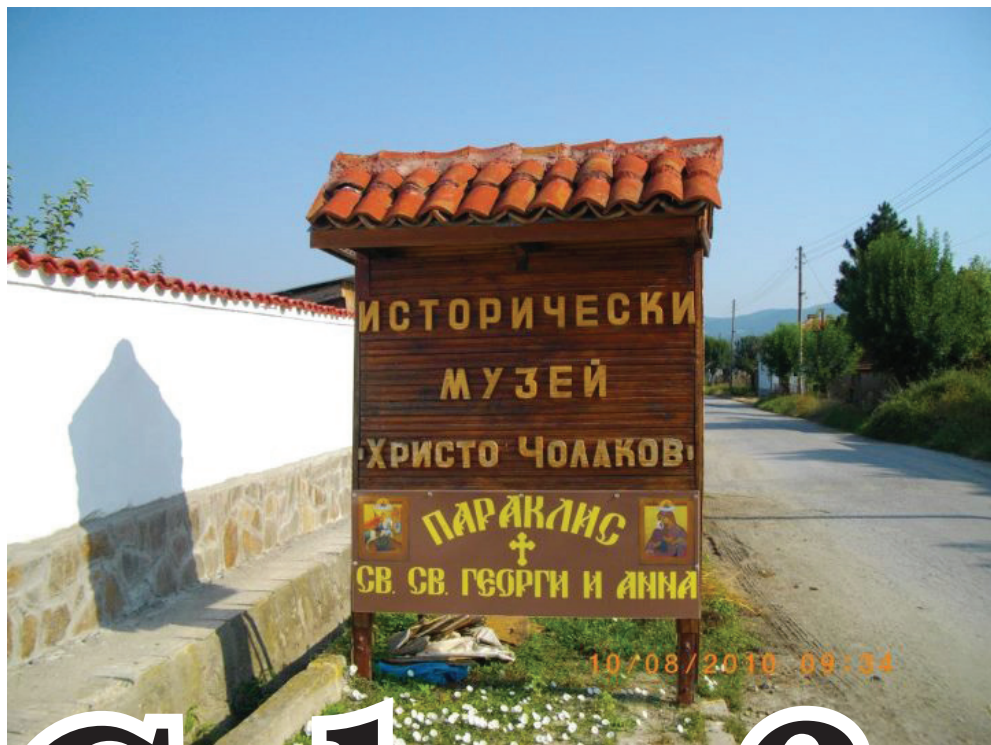
Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Коруев; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА; e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Бойка БОРАДЖИЕВА (Пловдив) - 032/67 35 18; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг” – София 1000

Съкровищата на ЧОЛАКОВАТА КЪЩА

ЛЮДМИЛА ПИСАРЕВА

Адвокат прави музей в дома си

Малцина днес знаят що е това бурило, чакмак, хромел, паламарка. Старите хора могат да си припомнят, а младите не само да научат, но и да пипнат тези и още много други експонати в една самобитна музейна експозиция в село Бориславци. Разположено сред изумително красива природа там, където Арда се влива в язовир Ивайловград, недалеч от онзи паметен завой на реката – лобно място на над 2000 българи предимно деца, жени и старци, изклани на прага на възделената Родина, селото приютава основно бежанци от Беломорска Тракия. Дошли с по един вързоп дрехи и малко покъщнина, те свято пазят паметта за жертвите, спомена за стария бит и традиции. Закономерно е тъкмо тук да се появи сърцат родолюбец, който да събере и съхрани за съвременниците и поколенията им вълнуващи страници от историята.

Правнук на Димитър Чолаков, един от основателите на селото, избрал мястото и градил първите постройки, внук на авторитетния Христо Чолаков, чието име носи музейната сбирка, син на геолога-маркшайдер Георги Чолаков и учителката Анка Чолакова, съответно уредник и екскурзоводка, адвокатът Христо Чолаков започва събирателската си дейност, когато е още ученик в гимназията.

Почиствахме основно къщата, както впрочем всички правят периодично. Държах в ръцете си бакърено менче, от което като малък пиех прясно издоеното мляко. Мило ми беше да го изхвърля. Огледах се и видях и други предмети – отдавна не служат за нищо, само спомен за отминали времена – спомня си днес Чолаков.

Прибрал първите си „съкровища“ в един килер, а когато станали много, ги пре-

несъл и подредил в пустеещия обор и плевня. Отначало идеята не срещнала разбиране дори в неговото семейство, но съеляните му, както и жители от околните села, започнали да му носят все нови и нови експонати. Така се оформили разделите „Етнография“, „История“, „Археология“, „Нумизматика“, „Минералогия“. Най-богатата е етнографическата сбирка. Бурила за биене на масло, дикани, чакръци, паламарки, синии, кобилици, хурки, вретена, калъпи за тухли от глина и слама, ютии, седла – какво ли няма тук? Цели тъкачни станове, рала, писани ракли... Много експонати са от по-нови, но бързо отминаващи времена – джобни и ръчни часовници, мукавени куфари, шевни и пишещи машини, радио и фотоапарати. В нумизматичния кът мирно съжителстват стари монети с парични знаци, с които сме пазарували само преди петнадесетина години. В потъналия в зеленина и цветя двор са големите каменни корита, малките и големи воденични хромели... Има от всичко по много, и за показ и за размяна. Особено вълнуващ е истори-

ческият раздел, повествуващ за съдбата на бежанците. Свидетели бяхме как българска двойка от Швеция, пътешестваша по родните места на предците си, със сълзи на очи разглеждаше архивните снимки, а съпругът разпозна на две от тях майка си. В този традиционно миньорски край, когато рудодобивът вече е само минало, богатствата на тукашната земя могат да се видят комай само в сбирката на Чолаков.

Помолих да ми дадат снимките от разтурените табла „Наша гордост“, запазих ги. Днес ликовите на герои на труда и орденосици, за които съм събрал биографични данни, изпълват цяла стена – казва с гордост адвокатът-събирател.

Посетители не липсват, идват ученически екскурзии от региона, туристи и риболовци от цялата страна. Има и огорчение: музейната сбирка все още не може да получи статута на музей, не идва никаква помощ от държавата – жалва се Чолаков. Болка му е, че въпреки настояванията му като адвокат училището да се запази за доброто на селото, то е продадено и днес се руши. „А какъв музей

можеше да стане там!“ – гневен е той.

Понякога ме хващат дяволите и си мисля, че бих могъл да преместя всичко в Маджарово или даже в София, където е кантората ми, – споделя Христо Чолаков. – Но искам делото ми да остане тук, при живата история. При моите обичани бориславци – сърдечните, кротки, благородни хора. Те го заслужават.

р. Арда